

инновации в сельском хозяйстве, индустриализация

Liutik T.V. Evolution of the Agricultur sector of world economy

The methodological basis of the presented periodization is the principle of grounding advanced technical and technological modernization, whereby industrial and post-industrial periods are selected.

In the study of process of the development of agricultural production in the twentieth century, the place and the role of the agricultural sector of the world economy in the system of social division of labor are determined, dominant factors of the development and formation of state and agricultural policy are identified

The key technological factors of development of world agricultural production in the twentieth century are defined. The basic summary factors and this step-by-step characterization of the main peculiarities of the world agricultural sector of economics are shown. It is established that the technical and technological and socio-economic transformation only quantitatively change the principles of operation of the agricultural sector of economics, which acts and in the future will serve the function of the main source of food resources and agricultural raw materials for processing plants.

Keywords: *agricultural sector of the world economy, the agrarian revolution, innovation in agriculture, industrialization*

УДК 061.12

Нижник С.В.

АКАДЕМІК В.Ф. ПЕРЕСИПКІН – ФУНДАТОР ПІВДЕННОГО ВІДІЛЕННЯ ВАСГНІЛ

У статті методом історико-наукового аналізу висвітлюється діяльність Південного відділення Всесоюзної академії сільськогосподарських наук імені Леніна (1969–1972) під керівництвом відомого ученого-фітопатолога В.Ф. Пересипкіна. Відображені основні здобутки, так і недоліки у науково-методичному керівництві відділення.

Ключові слова: *В.Ф. Пересипкін, Південне відділення ВАСХНІЛ, наука, фітопатологія, аграрна наука*

До плеяди визначних науковців, талановитих організаторів сільськогосподарської дослідної справи в Україні по праву відноситься Володимир Федорович Пересипкін — видатний учений-фітопатолог, академік УААН (нині Національна академія аграрних наук України), член-кореспондент ВАСГНІЛ (Всесоюзна академія сільськогосподарських наук імені Леніна), доктор біологічних наук, професор, заслужений діяч науки України, лауреат Державної премії України і премії Ради Міністрів СРСР.

Із ім'ям ученого нерозривно пов'язана історія Південного відділення Всесоюзної академії сільськогосподарських наук імені В.І. Леніна (ПВ ВАСГНІЛ), організованого у 1969 році як орган управління аграрною наукою Української та Молдавської РСР та обумовлене назрівшою на той час необхідністю підвищення рівня й об'єму галузевих наукових досліджень. Постановами Ради міністрів СРСР від 12 грудня 1969 р. № 945 та Ради Міністрів УРСР від 5 січня 1970 року № 1 визначалося, що це

відділення є науково-методичним центром з управління науковими дослідженнями в галузі сільського господарства в Українській і Молдавській РСР.

Про життя та діяльність академіка В.Ф. Пересипкіна є публікації, що присвячені його ювілеям [1-2]. Однак, окремого дослідження, присвяченого персоналії вченого, зокрема, діяльності на посаді голови Південного відділення ВАСГНІЛ не було предметом спеціального вивчення. Лише частково ця тема була порушена в деяких публікаціях науковцями, зокрема В.А. Вергуновим, М.Д. Безуглим, З.П. Кіrpалем, В.С. Лозицьким [5], О.О. Черниш, Н.М. Голишин [2] подають відомості про Південне відділення ВАСГНІЛ, зазначаючи участь ученого у становленні та організаційній діяльності. У біобібліографічному покажчику з нагоди 85-річчя від дня народження ученого в серії «Академіки Української академії аграрних наук» [4]; у спогадах його учнів, колег є згадка про даний період діяльності академіка В.Ф. Пересипкіна. Тому метою дослідження є комплексне висвітлення розвитку та діяльності Південного відділення ВАСГНІЛ на початковому етапі під керівництвом академіка В.Ф. Пересипкіна. Відповідно до поставленої мети визначено наступні завдання: на основі архівних та опублікованих матеріалів дослідити діяльність Південного відділення ВАСГНІЛ на початковому етапі (1969–1972) його існування, висвітлити як здобутки, так і недоліки в роботі відділення під керівництвом академіка В.Ф. Пересипкіна, оцінити його внесок у становлення та організацію наукової діяльності відділення.

Незалежно від відомчої підпорядкованості всі зональні й галузеві науково-дослідні інститути, державні сільськогосподарські дослідні станції, проблемні лабораторії вищих навчальних закладів та інші сільськогосподарські науково-дослідні установи, розташовані на території Української та Молдавської республік, мали вести наукові дослідження під методичним керівництвом ПВ ВАСГНІЛ.

Рішенням Президії ВАСГНІЛ було призначено організаційне бюро Південного відділення у складі В.Ф. Пересипкіна (голова), Й.А. Даниленка, П.А. Дмитренка, В.Ф. Зубенка, І.І. Лукінова, М.Ф. Лупашку, І.І. Мартиненка, П.С. Пастернака, В.М. Ремесла, З.С. Скородинського [6].

Південне відділення ВАСГНІЛ отримало з підпорядкування Міністерства сільського господарства Української РСР 19 науково-дослідних інститутів і Центральну наукову сільськогосподарську бібліотеку, а фонди їх матеріально-технічного постачання і фінансування Держплан УРСР передав до Держплану СРСР. Крім цих наукових установ, в УРСР діяли ще сім інститутів, які перебували у віданні ряду союзних і республіканських міністерств і чотири інститути, підлеглі безпосередньо ВАСГНІЛ. Така розпорошеність науково-дослідних установ дещо ускладнювала координацію та організацію наукових досліджень у

республіці.

В перші роки діяльності ПВ ВАСГНІЛ під керівництвом В.Ф. Пересипкіна було вжито низку заходів, серед яких і поліпшення системи науково-технічної інформації в сільськогосподарському виробництві.

На думку В.Ф. Пересипкіна, ефективність сільськогосподарського виробництва значною мірою залежить від своєчасного і методично правильного впровадження досягнень науки й передового досвіду в усіх господарствах республіки. Широке і своєчасне впровадження у виробництво досягнень науки й передової практики можливе лише при чіткій системі збирання, обробки, видання й доведення до сільськогосподарських органів, науково-дослідних установ, керівників і спеціалістів господарств інформаційних матеріалів з практичними порадами по застосуванню закінчених науково-дослідних робіт, про нові сорти і гібриди сільськогосподарських культур, та породи тварин, рекомендацій по впровадженню нових, більш ефективних технологій виробництва сільськогосподарської продукції, систематичних оглядів з актуальних питань вітчизняної та зарубіжної сільськогосподарської науки, техніки й передової практики та іншої науково-технічної інформації [9].

Голова оргбюро Південного відділення ВАСГНІЛ В.Ф. Пересипкін подаючи інформацію до ЦК КП України від 28 серпня 1970 року зазначає, що при Українському науково-дослідному інституті науково-технічної інформації і техніко-економічних досліджень Держплану УРСР створено відділ сільської інформації. Відповідні відділи створено також при галузевих науково-дослідних інститутах та обласних державних сільськогосподарських станціях.

Проте, наголошував В.Ф. Пересипкін, в ланці область, район — господарство відповідних підрозділів не створено і не визначено відповідальних осіб за стан використання матеріалів науково-технічної інформації. Якщо в обласних управліннях сільського господарства наказом по Міністерству сільського господарства УРСР від 9 січня 1969 року № 25 визначено відповідальних осіб за стан впровадження досягнень науки і передового досвіду, а функції органів науково-технічної інформації і пропаганди виконують обласні сільськогосподарські дослідні станції, то в районах, трестах радгоспів і господарствах ця важлива ланка роботи пущена на самоплив і залежить лише від ініціативи керівників та спеціалістів районів і господарств.

На думку В.Ф. Пересипкіна, Міністерству сільського господарства УРСР та Міністерству радгоспів УРСР було б доцільно визначити в ланці район – господарство відповідальних осіб за використанням матеріалів науково-технічної інформації та за стан впровадження досягнень науки і передового досвіду [9].

Слід відмітити, науково-технічна інформація, яка видавалася в 1970 році республіканськими органами, складалася з таких видань:

- міжвідомчі республіканські науково-технічні збірники з усіх галузей сільського господарства (24 назви). До видання ці збірники готувалися редакційними колегіями при науково-дослідних установах і видавалися Міністерством сільського господарства УРСР через видавництво «Урожай». В них висвітлювались результати науково-дослідних робіт, виконаних установами республіки. Тираж 1000 примірників, періодичність видань 1-4 випуски на рік. Розповсюджувалися збірники через систему «Книготоргу» та бібліотечний обмін між науково-дослідними установами.

- Реферативний бюлетень сільськогосподарської інформації (видавець – Український науково-дослідний інститут землеробства), висвітлював новини сільськогосподарської науки передовий досвід господарств і досвід окремих передовиків виробництва з усіх галузей сільського господарства та новини зарубіжної науки і практики. Видання мало комбінований характер-журналу та експрес-інформації. Тираж 10–12 тис. примірників. Розповсюджувався через «Союздрук».

- рекомендації з практичними порадами з нових питань сільськогосподарського виробництва (видавець – Міністерство сільського господарства УРСР). Тираж 10-20 тис. примірників.

- Періодичні видання Міністерства сільського господарства УРСР: «Хлібороб України», «Тваринництво України», «Механізація сільського господарства», «Вісник сільськогосподарської науки». Ці періодичні видання розповсюджувались через «Союздрук», їх тираж щорічно визначався кількістю передплатників.

Дані періодичні видання, запевняв голова оргбюро Південного відділення ВАСГНІЛ В.Ф. Пересипкін, допомагають керівникам та спеціалістам усіх ланок сільськогосподарського виробництва орієнтуватися в тому, що нового пропонують науково-дослідні установи для виробництва та над вирішенням яких проблем вони працюють. Проте слід зазначити, що В.Ф. Пересипкін звернув увагу на недоліки у видавничій діяльності, так видавництво «Урожай» до видання збірників наукових праць підходить як до другорядної літератури і видає їх через 1 – 1,5 роки після одержання рукописів, зауважує вчений. Із-за цього матеріал певною мірою старіє і втрачає свою актуальність [9].

Таким чином, кількість органів, а також видань достатня була, щоб своєчасно і якісно забезпечувати директивні, сільськогосподарські органи, колгоспи та радгоспи сільськогосподарською науково-технічною інформацією з усіх питань. Разом з тим мають місце й інші істотні недоліки: в республіці на той час не створено єдиного центру, який би координував та здійснював методичне керівництво роботою органів науково-технічної інформації в усіх ланках, визначав функції кожної з них, розподіляв між окремими ланками завдання по збиранню, обробці, виданню і доведенню до директивних та сільськогосподарських органів, науково-дослідних установ і господарств інформаційні матеріали, не допускаючи дублювання

видань.

Робота відділення здійснювалася секціями й проблемними координаційно-методичними комісіями в його складі. На початку діяльності ПВ ВАСГНІЛ було створено п'ять секцій: агрономії, лісівництва, тваринництва й ветеринарії, механізації й електрифікації, економіки й організації сільського господарства.

За перший рік функціонування Південне відділення ВАСГНІЛ підпорядковані йому науково-дослідні установи землеробського профілю продовжували дослідження із селекції сільськогосподарських культур, удосконаленню первинного насінництва, розробці ефективних і економічних технологій виробництва зерна, картоплі, цукрового буряка, овочів, технічних і кормових культур, з підвищення родючості ґрунту, боротьби з бур'янами, хворобами й шкідниками сільськогосподарських культур.

Деякі успіхи були досягнуті в селекції кормових культур. Уперше в УРСР передали в державне сорто випробування полігібридний сорт кормового буряка тетраплоїдний сорт конюшини Ан-Тетра 1 селекції Українського НДІ землеробства й сектору молекулярної біології й генетики Академії наук УРСР. Цінними для зрошуваних земель виявилися нові сорти люцерни Херсонська 6 і Херсонська 9 селекції Українського НДІ зрошуваного землеробства.

Відповідно з дорученням Політбюро ЦК КП України від 11 червня 1970 року (протокол № 62) 1 і 3 вересня 1970 р. у Раді Міністрів УРСР проведено наради ведучих селекціонерів республіки по зернових культурах і окремо по кукурудзі, на яких обговорено практичні питання підвищення рівня селекційно-насінницької роботи [3].

У своїх виступах вчені підняли багато важливих питань, спрямованих на поліпшення селекційної роботи, вказували на недоліки та причини, що їх викликають. Зокрема піднімалися питання про більш раціональне розміщення завдань і напрямів селекційної роботи в республіці, покращення методичного рівня, посилення комплексності і кооперування, забезпечення селекційних закладів науково-технічними кадрами, спеціальними будівлями і машинами, устаткуванням, обладнанням і матеріалами. Результатом даної наради стала постанова Центрального Комітету КП України і Ради Міністрів УРСР «Про поліпшення організації і зміцнення матеріально-технічної бази по селекції сільськогосподарських культур» [3].

Голова оргбюро Південного відділення ВАСГНІЛ В. Пересипкін від 9 вересня 1970 р. подає інформацію Міністерства сільського господарства України та Південного відділення ВАСГНІЛ до ЦК КП України щодо ефективності біомінеральних добрив при внесенні – під картоплю в Українському науково-дослідному інституті землеробства, Українському науково-дослідному інституті картопляного господарства та на Житомирській державній сільськогосподарській дослідній станції; під

кукурудзу – в Науково-дослідному інституті землеробства та тваринництва західних районів УРСР та Чернігівській державній сільськогосподарській дослідній станції. Де пропонує:

- продовжити роботи по вишукуванню штамів мікроорганізмів, здатних переводити азот торфу, бурого вугілля з складних сполук до форм, придатних для живлення рослин та нагромадження біологічно активних речовин;

- виявлення та використання промислових відходів як мінеральних компонентів біомінеральних добрив;

- розширити роботи по удосконаленню технології підготовки компостів з метою підвищення їх ефективності;

- продовжити в колгоспах, де застосовуються біомінеральні добрива, вивчення їх дії та після дії [10]. Особлива увага приділялася проведенню досліджень із вдосконалення технологій вирощування кормових культур, виготовлення трав'яного борошна й сінажу. Розширили дослідження із селекції й насінництва кормових культур. Розробили комплекс заходів щодо поліпшення й раціонального використання природних кормових угідь, створення багаторічних культурних пасовищ, у тому числі зрошуваних.

Український НДІ захисту рослин запропонував нові способи боротьби зі шкідниками хімічними й біологічними методами, вивчав можливість використання статевої стерилізації шкідливих комах.

У птахівництві й свинарстві вели інтенсивний пошук різних високопродуктивних гібридів для промислових цілей. Створили гібриди яйценосних курей із продуктивністю 235–244 яйця в рік на несучку при витраті 1,5–1,6 кг корму на 10 яєць. М'ясні гібриди досягли живої ваги 1,3 кг в 56–денному віці при витраті 2–2,25 кг на 1 кг приросту ваги [11].

На Український науково-дослідний інститут птахівництва, згідно постанови Центрального Комітету КП України і Ради Міністрів УРСР від 20 грудня 1968 року № 640 «Про заходи по дальшому поліпшенню в республіці науково-дослідних робіт у галузі сільського господарства», покладено розробку науково обгрунтованих заходів по розвитку птахівництва в колгоспах і радгоспах та відповідальність за науково-технічний прогрес в цій галузі.

Птахівництво колгоспів республіки мало велику питому вагу у виробництві яєць і м'яса птиці. Так, в 1970 році колгоспами республіки вироблено яєць — 53 % і м'яса птиці — 44,5 %. На виробництві яєць спеціалізується 765 колгоспів і на виробництві м'яса на промисловій основі - 75. В минулому році колгоспними і міжколгоспними інкубаторами проінкубовано 279682 тис. яєць, що становить 70 % до загальної кількості, зазначає у своєму виступі на сесії ВАСГНІЛ член - кореспондент ВАСГНІЛ В.Ф. Пересипкін [10].

Широким фронтом вели дослідження зі зниження втрат поживних

речовин у натуральних кормах шляхом розробки раціональних прийомів збирання, заготівлі й зберігання, а також збагачення їх протеїном, вітамінами, мікроелементами, ферментними препаратами й іншими біологічно активними речовинами. За результатами досліджень розроблені й передані господарствам рекомендації, що дозволяли збільшити заготівлю кормів і поліпшити їхню якість. Виробництву був переданий ряд профілактичних і лікувальних препаратів, що сприяють зниженню втрат тварин від захворювань.

Щодо розвитку вівчарства на Україні, вважав голова оргбюро Південного відділення В.Ф. Пересипкін та підвищення його продуктивності, зокрема по створенню міцної кормової бази, забезпеченню вівчарських ферм необхідними машинами і обладнанням, розробці більш доскональних типових проектів вівчарських ферм не можуть бути прийняті. Україна має обмежені можливості щодо розвитку вівчарства, тому наявне поголів'я овець треба вважати стабільним і в майбутньому, насамперед, поліпшити його якість і підвищувати продуктивність [8].

Слід відмітити, що стосувалось наукових досліджень по вівчарству, зокрема в Українському науково-дослідному інституті тваринництва степових районів «Асканія-Нова», то між пропозиціями академіка Л.К. Гребеня (старший науковий співробітник-консультант зі свинарства і вівчарства Українського науково-дослідного інституту тваринництва степових районів Асканія-Нова, 1970 р.) і прийнятою в інституті тематикою розбіжностей не було. Тематичними планами передбачено було вивчення таких питань: розробка прогресивної технології утримання та годівлі овець; створення та використання багаторічних пасовищ; розробка більш доскональної системи годівлі та відтворення стада; вирощування молодняка та поліпшення вовнової продуктивності овець; зоогігієнічна оцінка типів вівчарень, механізації ферм, організації та оплати праці.

Українська РСР займала одне із провідних місць в країні по виробництву і заготівлях фруктів, овочів і баштанних культур. Дійову допомогу господарствам, на той час, у розвитку плодівництва і овочівництва надавали Український науково-дослідний інститут садівництва та Український науково-дослідний інститут овочівництва і баштанництва з їх дослідними станціями. Інститутом садівництва та його мережею передано виробництву 47 сортів плодових і ягідних культур, розроблено і впроваджено у виробництво рекомендації по основних питаннях їх вирощування, захисту садів від шкідників і хвороб, створенню високоінтенсивних садів, технічній переробці та зберігання плодів і ягід.

Інститут овочівництва та його дослідні станції передали виробництву 66 сортів овочевих і баштанних культур, які займали 65 % посівних площ цих культур в республіці. Вони також вирішували питання механізації вирощування овочевих культур, їх зрошення та застосування добрив і обґрунтовують та вдосконалення технології виробництва овочів і

баштанних у відкритому і закритому ґрунті з мінімальними затратами ручної праці.

Науково-дослідна робота в цих установах ускладнювалась тим, що вона провадилася з великою кількістю найбільш трудомістких сільськогосподарських культур. Причому овочі вирощували у відкритому і закритому ґрунті, на гідропоніці, в зимових і весняних теплицях, що значно ускладнювало роботу з ними. Дуже трудомісткі процеси по вирощуванню насіння та садивного матеріалу плодів, ягідників та овочевих культур. Крім того, садівництво і овочівництво вимагало трудової участі працівників господарств у виробничих процесах протягом майже цілого року. За результатами закінчених наукових досліджень інституту щорічно розробляли план впровадження наукових розробок у виробництво.

Південне відділення ВАСГНІЛ під керівництвом В.Ф. Пересипкіна систематично займалося питаннями підготовки й розміщення наукових кадрів. У той час в підпорядкованих йому інститутах працювало 2395 науковців, з них докторів наук – 79, кандидатів – 1286. За 1969–1971 роки питома вага науковців з ученими ступенями зросла на 13 %, а старших наукових співробітників – на 18 %. Поповнення науково-дослідних установ науковими кадрами проводилося шляхом підготовки їх в аспірантурі при 17 інститутах ПВ ВАСГНІЛ. За три роки аспірантуру закінчили 548 осіб, з них з відривом від виробництва – 386 і в заочній аспірантурі – 162. Із цієї кількості в підвідомчі відділенню науково-дослідні установи спрямовано 288 людей, на обласні й республіканські дослідні станції Міністерства сільського господарства УРСР – 45; у науково-дослідні установи інших відомств – 53. Станом на 1971 р. в аспірантурі навчалася 515 осіб, з них 249 з відривом від виробництва й 266 – заочно. Для порівняння варто згадати, що за період функціонування Української академії сільськогосподарських наук (1957–1961 р.) закінчило аспірантуру 240 осіб, тобто майже в двічі менше за втричі більший період. В аспірантуру приймалися фахівці колгоспів і радгоспів, а також випускники по рекомендаціях вчених рад і ректорів вузів. Наукове керівництво підготовкою аспірантів здійснювало 269 ведучих учених, з них 97 академіків, членів- кореспондентів академій, професорів і докторів наук [10].

Як видно з наведених даних, на початку роботи ПВ ВАСГНІЛ значно активізувався процес оновлення наукових кадрів, при чому їх підготовка здійснювалася на високому педагогічному й методичному рівні. З перших років своєї діяльності ПВ ВАСГНІЛ приділяло велику увагу висуванню молодих учених на керівні посади. За час його існування із числа молодих науковців на посади заступників директорів дослідних станцій з наукової роботи, завідувачів відділів і лабораторіями інститутів було висунуто близько 60 осіб.

Поряд із науковими здобутками науково-дослідних установ, що входили до складу ПВ ВАСГНІЛ, було чимало недоліків, зокрема в організації робіт з виконання тематичних планів, формуванні структури штатів, недостатньо високий рівень наукових досліджень. Потрібно було покращити капітальне будівництво, у першу чергу слід було звести споруди, відсутність яких гальмувала проведення науково-дослідної роботи.

Крім того, створена система планування й координації наукових досліджень в масштабі країни мала свої позитивні й негативні сторони. До позитивної слід віднести те, що встановлений організаційний порядок дозволяв мати єдиний план досліджень, визначити відповідальність головних науково-дослідних інститутів і співвідпорядкованість інститутів-виконавців. Це дозволяло при потребі оперативно вносити зміни в план. Разом з тим така централізація, наявність великої кількості інститутів, наділених правами головних, часто породжувало формальний підхід і надмірно ускладнювало звітність. Складені на 1971–1975 рр. головними інститутами координаційні плани не завжди були ув'язані між собою, внаслідок чого значна кількість проблем дублювала одна одну. У цих планах завдання часто доводили без врахування фактично проведеної роботи в інституті. Так, Українському НДІ землеробства з проблеми «Розробка й впровадження комплексних заходів щодо захисту сільськогосподарських культур від шкідників, хвороб і бур'янів по зонах країни» доручене виконання таких завдань: «Розробити нові зональні комплексні заходи щодо захисту пшениці від іржі» і «Вивчити динаміку епіфітотій іржі й вдосконалити методи прогнозу розвитку хвороби». В Інституті землеробства для виконання цих завдань не мали відповідних кадрів і належної матеріально-технічної бази. До того ж ці завдання виконувалися інститутами захисту рослин і Українським НДІ рослинництва, селекції й генетики.

Одним із вагомих недоліків у системі координації науково-дослідних робіт було також те, що на один галузевий інститут доводилося до 10 головних інститутів–координаторів. Так, Український НДІ землеробства погоджував тематику й подавав щорічно звіти про її виконання на адресу 11 установ-координаторів. Український НДІ рослинництва, селекції й генетики мав 9 інститутів–координаторів, Український НДІ експериментальної ветеринарії – 8 і т.д. Істотним недоліком у роботі головних інститутів–координаторів було й те, що в ряді випадків стан і рівень досліджень у них не відповідав тогочасним вимогам. До того ж вони погано забезпечували співвиконавців проблеми загальними програмами досліджень, уніфікованими методичними вказівками, не розробляли форм обліку й іншої наукової й методичної документації [11].

Південне відділення ВАСГНІЛ у досліджуваний період об'єднувало вчених, що працювали в галузі сільського, водного, рибного, лісового

господарства, економіки, переробної промисловості країни.

Таким чином, за перші роки своєї діяльності ПВ ВАСГНІЛ під керівництвом В.Ф. Пересипкіна, який і був ініціатором його створення, покращило контроль за роботою науково-дослідних інститутів і методичне керівництво ними, а також планування і координацію наукових досліджень використовуючи нові шляхи наукового й методичного керівництва дослідницьким процесом в галузі сільського господарства УРСР з метою підвищити ефективність наукових досліджень та в кінцевому результаті отримати високі показники у сільськогосподарському виробництві. Крім того, здійснювалося виявлення існуючих недоліків у системі планування й координації науково-дослідних робіт в республіці, що сприяло своєчасному їх подоланню.

Література

1. Академіку Пересипкіну – 80 // Вісн. аграрн. науки. – 1994. – № 10. – С. 110.
2. Голишин Н.М. К 70 – летию члена – корреспондента ВАСХНИЛ Владимира Федоровича Пересыпкина / Н.М. Голишин // Вестн. с.-х. науки. – 1984. – № 8. – С. 146.
3. Общее собрание академиком и членом-корреспондентов ВАСХНИЛ: первые итоги работы и задачи региональных отделений ВАСХНИЛ // Вестн. с.-х. науки. – 1973. – № 10 (214). – С. 130 – 135.
4. Пересипкін Володимир Федорович: біобібліогр. покажч. наук. праць за 1938 – 1998 роки / УААН Центр. наук. с.-г. б-ка, Нац. аграр. ун-т; упоряд.: Т.Ф. Дерлеменко, Д.В. Устиновський, Л.А. Кириленко. – К.: Аграрна наука, 1999. – 88 с.; порт. – (Біобібліог. сер. «Академіки Української академії аграрних наук»).
5. Південне відділення ВАСГНІЛ (1969 –1990): Зб. док. і матеріалів / НААН України, ДНСГБ; уклад. В.А. Вергунов, З.П. Кірпаль, В.І. Кучер; наук. ред. М.Д. Безуглий. – К., 2011. – 544 с. – (Історико-бібліографічна серія «Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії». Кн. 47).
6. Склад Президії Південного відділення ВАСГНІЛ // Вісн. с.-г. науки. – К.: Урожай. – 1972. – № 9. – С. 113.
7. Устав Южного отделения Всесоюзной ордена Ленина и ордена Трудового Красного Знамени академии сельскохозяйственных наук имени В.И. Ленина. – М., 1982. – 14 с.
8. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 32, спр. 127 [Інформація голови оргбюро південного відділення ВАСГНІЛ В. Пересипкіна до Ради Міністрів УРСР і сільгоспвідділу ЦК КП України про розвиток вівчарства], арк. 93 – 95.
9. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 32, спр. 127 [Інформація голови оргбюро південного відділення ВАСГНІЛ В. Пересипкіна до ЦК КП України про заходи щодо поліпшення системи науково-технічної інформації в сільськогосподарському виробництві], арк. 66 – 72.

10. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 32, спр. 324 [Інформація голови оргбюро південного відділення ВАСГНІЛ В. Пересипкіна до ЦК КП України про діяльність відділення], арк. 19 – 21.

11. Южное отделение ВАСХНИЛ // Вестн. с.-х. науки. – 1970. – № 3 (171). – С. 133.

Нижник С.В. Академик В.Ф. Пересыпкин – основатель Южного отделения ВАСХНИЛ.

В статье методом историко-научного анализа освещается деятельность Южного отделения Всесоюзной академии сельскохозяйственных наук имени Ленина (1969–1972) под руководством известного ученого-фитопатолога В.Ф. Пересыпкина. Отражены основные достижения, так и недостатки в научно-методическом руководстве отделения.

Ключевые слова: В.Ф. Пересыпкин, Южное отделение ВАСХНИЛ, наука, фитопатология, аграрная наука

Nizhnik S., Academician V. Peresyppkin - founder of the Southern Department of Agricultural Sciences.

Article by historical and scientific analysis highlights the activities of the Southern Branch of the All-Union Academy of Agricultural Sciences Lenin (1969 - 1972) under the guidance of renowned plant pathologist scientist V. Peresyppkin. Reflects the main achievements and shortcomings in scientific guidance department.

Keywords: V. Peresyppkin, Southern Branch VASHNIL, science, plant pathology, agrarian science

ДК 001.89/Бугуцький
Павлушко Ю.І.

НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ АКАДЕМІКА АЕН ОЛЕКСІЯ АНДРІЙОВИЧА БОГУЦЬКОГО (друга половина 50-х років ХХ – поч. ХХІ століть)

У статті проаналізовано наукову спадщину видатного вченого економіста-аграрія О. А. Бугуцького; розкрито сутнісні індикатори та перспективи його наукового доробку. Виявлено, що в історичній науковій літературі відсутнє комплексне дослідження життєдіяльності вченого, стисло та фрагментарно відтворено відомості щодо окремих періодів, зокрема, становлення його наукового світогляду, наукові праці не систематизовані. Встановлено, що на початку наукового шляху для аграрно-економічної науки завдяки зосередженню на стратегічно важливих проблемах сільського господарства та їх науково-прикладній сутності вченим отримано оригінальні результати, які розширюють межі процесів та явищ, що досліджуються в галузі сільськогосподарської науки, збагачують їх, відкривають нові напрями досліджень.

Ключові слова: О. А. Бугуцький, наукова діяльність, організаційна діяльність, науковий доробок, предмет дослідження.

Постановка проблеми. В історіографії наукової діяльності академіка, окрім викладення окремих біографічних фактів та переліку публікацій, на сьогодні практично не представлені наукові узагальнюючі праці, в яких